

KommunstyrelseförvaltningenHandläggare:
Mikael Mortensen

Finansdepartementet

Remissvar SOU 2024:50 Nätt och jämnt- Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn. Ert dnr Fi2024/01521

Ljusdals kommun ställer sig positiv till de förslag till förändringar som kommittén föreslår.

De delar av remissen som inte omnämns i Ljusdals kommuns remissvar ska anses som att kommunen inte har något ställningstagande i det specifika avsnittet utan instämmer med kommitténs betänkande och inte har något ytterligare att tillägga i frågan. De delar som avser regionerna har Ljusdals kommun inget att tillägga om.

Regeringens uppdrag till Utjämningskommittén om en översyn är välbehövlig men vi saknar en långsiktighet i de åtgärder som föreslås. Det finns självfallet mycket tyckande kring systemet som är oerhört komplext, här föreslår kommittén justeringar, förenklingar och uppdateringar som är positiva och ökar förklaringsgraden.

Tanken med kostnadsutjämningsystemet är att skapa likvärdiga förutsättningar för alla kommuner men här har lagstiftarna misslyckats då omfördelningarna är stora och med kommitténs förslag ser det ut enligt nedan:

- Antal avgiftsbetalare kostnadsutjämnigen, kommuner 81 till 68
- Antalet avgiftsbetalare inkomstutjämnigen, kommuner 16 till 14

Trovärdigheten och legitimiteten för systemet bygger på att det går att förstå och förklara skillnader utifrån kommunernas olika förutsättningar och att det blir likvärdiga förutsättningar. Siffrorna ovan visar på att utgångspunkten för hur ”Hela Sverige skall leva” torde ta sig en annan utgångspunkt än ”avgiftsbetalare” och ”mottagare”.

Ljusdals kommun gynnas som en av många inlandskommuner då träffsäkerheten ökar med kommitténs förslag på högre fokus när det gäller:

- bebyggelsestruktur
- socioekonomi
- småskalighet

Vi saknar dock en mer djupgående analys och förslag när det gäller Sveriges turistorter med dess positiva konsekvenser men också ökade kostnader för infrastruktur och service.

Nedan följer kommentarer på respektive avsnitt i remissen:

Riktade statsbidrag

Ljusdals kommun ställer sig generellt bakom kommitténs kriterier för vad ett riktat statsbidrag ska uppfylla för att kunna vara just ett riktat statsbidrag. Utöver detta har kommittén bra förslag på hur administrationen kan minskas men det kräver att ansvariga myndigheter inte skapar separata uppföljningsbehov och rapporteringar. Till sist vill vi också tillägga att statsbidragen måste värdesäkras. Allt mer kostnader läggs över på kommunerna samtidigt som de riktade statsbidragen inte indexerar på ett optimalt sätt.

Inkomstutjämnningen

Ljusdals kommun delar kommitténs uppfattning att det inte ska införas någon tillväxtfaktor i inkomstutjämnningen. Den typen av incitament är svårt att se nyttan med.

Ljusdals kommun ser behovet att fortsätta analysera kommunernas möjligheter till exploateringsintäkter. Det kan inte vara så att det ensidigt hämmar bostadsbyggandet.

Kostnadsutjämnningen

Ljusdals kommun anser generellt att det finns ett stort värde i att se över de olika ingående delarna i kostnadsutjämnningen och förenkla för att uppnå intentionen med kostnadsutjämnningssystemet. Det handlar om att skapa tydlighet och enkelhet för att skapa legitimitet och trovärdighet.

Ljusdals kommun vill dock rikta kritik mot just föresatsen om att kostnadsutjämnningssystemet ska skapa likvärdiga förutsättningar för alla kommuner oavsett strukturella skillnader och skattekraft. Här ser kommunen att lagstiftaren har misslyckats med att skapa dessa likvärdiga förutsättningar eftersom det finns så stora behov av omfördelningar i kostnadsutjämnningssystemet, enligt förslaget från utjämningskommittén.

Ljusdals kommun vill särskilt belysa nedanstående delar av kostnadsutjämnningen. Övriga ej omnämnda delar har Ljusdals kommun inget att tillägga kring:

- Ny ersättning för socioekonomi inom skolan ser vi som något mycket positivt. Vi delar Skolkommisionens bedömning ”*att möjligheten till finansiering av verksamheten kan vara mindre i socioekonomiskt utsatta kommuner*”. Även föräldrarnas utbildningsnivå utgör en stor påverkan på hur framgångsrika barnen är i skolan.
- Förslaget till förändringen inom individ och familjeomsorgen är mycket positivt. Det är bättre att utgå från socioekonomiska faktorer än att utgå från att befolkningstätheten. De socioekonomiska faktorerna har en stor påverkan på om familjen är i behov av stöd från Individ och familjeomsorgen.

- Tydliggörandet om ersättning för befolkningsförändringar är mycket positiv då risken med dagens modell är att det blir marginella skillnader i skatteintäkter om befolkningen ökar igen, vilket kan hämma tillväxten i en kommun.

LSS-utjämnigen

Generellt gällande de förändringar inom LSS- utjämnigen ser Ljusdals kommun positivt kring. Att personalkostnadsindexet avvecklas är positivt då det har varit ett stort frågetecken och ger inget tydligt incitament för effektivitet i verksamheten, utan snarare driver kostnader för att man gynnas positivt av att redovisa så höga personalkostnader som möjligt jämfört med snittkostnaden för riket. Om det inte heller kan ges någon tydlig kvalitetsskillnad på de som har högre kostnader, så är denna förändring odelat positiv.

Ljusdals kommun vill lyfta och rikta kritik mot att det inte sker någon kvalitetskontroll eller väsentlighetsbedömning av inrapporterade data till SCB. Det finns en uppenbar risk att bristen på kontroll skapar skevheter som gynnar kommuner med hög skattekraft där mer resurser sannolikt kan läggas på dessa områden till skillnad från kommuner med låg skattekraft.

Strukturbidragen

När det gäller strukturbidragen bör det göras ett ställningstagande om de till stor del kan rymmas inom kostnadsutjämnigen alternativt riktade statsbidrag.

Pernilla Färlin
Kommunstyrelsens ordförande

Mikael Björk
Kommundirektör